

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 15.4.2014
COM(2014) 225 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU ȘI
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN**

**referitor la aplicarea Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului privind
competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie
matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE)
nr. 1347/2000**

INTRODUCERE

Mobilitatea crescândă a cetățenilor în cadrul Uniunii¹ a dus la un număr tot mai mare de familii cu o dimensiune internațională, în special de familii ai căror membri au cetățenii diferite, locuiesc în state membre diferite sau locuiesc în același stat membru, dar nu toți membrii au cetățenia aceluși stat. În conformitate cu articolul 81 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Uniunea adoptă măsuri în domeniul cooperării judiciare în materie civilă cu incidență transfrontalieră. Atunci când familiile se despart, o astfel de cooperare este necesară, în special pentru a le oferi copiilor un mediu juridic sigur pentru a întreține relații cu persoanele care au răspundere părintească față de ei și eventual locuiesc în alt stat membru.

Primul instrument adoptat la nivelul Uniunii în domeniul cooperării judiciare privind aspecte de dreptul familiei a fost Regulamentul nr. 1347/2000 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești de divorț, separare de drept și anulare a căsătoriei, precum și a hotărârilor judecătorești în materia răspunderii părintești față de copiii comuni². Acest regulament a fost abrogat prin Regulamentul nr. 2201/2003³ (cunoscut ca „Regulamentul Bruxelles IIa” și denumit în continuare „regulamentul”). Acest regulament este piatra de temelie a cooperării judiciare în cadrul Uniunii în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești. Acesta se aplică de la 1 martie 2005 în toate statele membre, cu excepția Danemarcei⁴.

Regulamentul prevede norme uniforme pentru soluționarea conflictelor de competență între statele membre și facilitează libera circulație în Uniune a hotărârilor judecătorești, a actelor autentice și a acordurilor, stabilind dispoziții cu privire la recunoașterea și executarea într-un alt stat membru. Regulamentul completează Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii⁵ (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1980”) și are prevederi specifice în ceea ce privește relația cu Convenția de la

---

¹ În 2011, în cele 27 de state membre de la acel moment ale Uniunii locuiau 33,3 milioane de cetățeni străini, reprezentând 6,6 % din totalul populației. Cea mai mare parte, 20,5 milioane, erau cetățeni ai unor țări nemembre ale UE, în timp ce restul de 12,8 de milioane erau cetățeni ai altor state membre ale Uniunii. Întrucât cetățenia se poate schimba în timp, este util să se prezinte aceste informații și în funcție de țara de origine. În 2011, în Uniune locuiau 48,9 milioane de persoane născute în altă țară, reprezentând 9,7 % din totalul populației. Dintre acestea, 32,4 milioane de persoane erau născute în afara Uniunii și 16,5 milioane într-un alt stat membru al Uniunii (Statistici pe scurt, 31/2012: „Aproape două treimi din străinii care trăiesc în statele membre ale UE sunt cetățeni ai țărilor din afara UE- 27”, Eurostat).

² Regulamentul (CE) nr. 1347/2000 al Consiliului din 29 mai 2000 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia responsabilității parentale față de copiii comuni, JO L 160, 30.6.2000, modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2116/2004 al Consiliului din 2 decembrie 2004, JO L 367, 14.12.2004.

³ Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO L 338, 23.12.2003, p. 1).

⁴ În conformitate cu articolele 1 și 2 din Protocolul privind poziția Danemarcei, anexat la Tratatul privind Uniunea Europeană și la Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Danemarca nu participă la adoptarea regulamentului și, prin urmare, nu îi revin obligații în temeiul regulamentului și nu face obiectul aplicării sale. În sensul prezentului raport, expresia „state membre” nu include Danemarca.

⁵ Convenția se aplică în toate statele membre.

Haga din 19 octombrie 1996 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor⁶ (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1996”)⁷.

Regulamentul nu conține norme prin care să se stabilească ce legislație se aplică litigiilor transfrontaliere în domeniile vizate de acesta. În ceea ce privește legislația aplicabilă, Consiliul European a invitat Comisia încă din noiembrie 2004 să prezinte o carte verde privind normele care reglementează conflictul de legi în materie de divorț⁸. În 2006, Comisia a propus modificarea regulamentului în ceea ce privește competența și introducerea unor norme privind legislația aplicabilă în materie matrimonială (denumită în continuare „propunerea Comisiei din 2006 de modificare a regulamentului”)⁹. În cadrul Consiliului nu s-a putut ajunge la un acord unanim în ceea ce privește normele privind legislația aplicabilă și, prin urmare, Comisia și-a retras propunerea din 2006 de modificare a regulamentului¹⁰. Pe baza unor noi propuneri din partea Comisiei¹¹, un număr de 14 state membre au convenit să stabilească între ele o cooperare consolidată¹² și au adoptat Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp¹³ (denumit în continuare „Regulamentul Roma III”). Aceasta a fost prima dată când s-a utilizat în cadrul Uniunii mecanismul cooperării consolidate. Prin natura sa, o cooperare consolidată este deschisă participării tuturor statelor membre, iar obiectivul final este ca Regulamentul Roma III să fie adoptat de către toate statele membre.

---

⁶ Decizia Consiliului din 19 decembrie 2002 de autorizare a statelor membre, în interesul Comunității, să semneze Convenția de la Haga din 1996 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor, JO L 48, 21.2.2003, p. 1. Convenția se aplică în toate statele membre, cu excepția Belgiei și Italiei, care au semnat-o, dar nu au ratificat-o încă.

⁷ Regulamentul se aplică: (i) atunci când respectivul copil își are reședința obișnuită pe teritoriul unui stat membru și (ii) în ceea ce privește recunoașterea și executarea unei hotărâri pronunțate într-un stat membru, chiar dacă respectivul copil își are reședința obișnuită pe teritoriul unui stat terț care este parte la convenție. Articolul 61.

⁸ Programul de la Haga: consolidarea libertății, securității și justiției în Uniunea Europeană, adoptat de Consiliul European la 4-5 noiembrie 2004.

⁹ Propunere de Regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 privind competența și introducerea unor dispoziții privind legislația aplicabilă în materie matrimonială [COM (2006) 399 final].

¹⁰ JO C 109, 16.4.2013, p. 7.

¹¹ Propunere de Decizie nr. .../2010/UE a Consiliului de autorizare a unei cooperări consolidate în domeniul legislației aplicabile divorțului și separării de drept [COM(2010) 104 final - 2010/0066 (APP)]; Propunere de Regulament al Consiliului de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul legislației aplicabile divorțului și separării de drept [COM(2010) 105 final - 2010/0067 (CNS)].

¹² Decizia Consiliului din 12 iulie 2010 de autorizare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legislației aplicabile divorțului și separării de drept (2010/405/UE), JO L 189, 22.7.2010, p. 12. Cele 14 de state membre care au stabilit o cooperare consolidată între ele sunt Belgia, Bulgaria, Germania, Spania, Franța, Italia, Letonia, Luxemburg, Ungaria, Malta, Austria, Portugalia, România și Slovenia.

¹³ Regulamentul (UE) nr. 1259/2010 al Consiliului din 20 decembrie 2010 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp, JO L 343, 29.12.2010, p. 10. Regulamentul Roma III se aplică în cele 14 state membre inițiale din 21 iunie 2012.

De la adoptarea Regulamentului Roma III alte două state membre au decis să participe la cooperarea consolidată¹⁴.

Prezentul raport a fost elaborat în temeiul articolului 65 din regulament¹⁵. Acesta urmează structura regulamentului, trecând în revistă în secțiuni separate dispozițiile privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea între autoritățile centrale ale statelor membre. De asemenea, raportul se axează în special pe o serie de teme transversale, și anume înapoierea copilului în cazurile de răpire parentală, executarea hotărârilor judecătorești și plasarea copilului într-un alt stat membru.

Raportul reprezintă o primă evaluare a aplicării regulamentului până în prezent și nu se vrea a fi exhaustiv. Acesta se bazează pe informațiile primite de la membrii Rețelei judiciare europene în materie civilă și comercială (denumită în continuare „RJE”)¹⁶, precum și pe studiile disponibile¹⁷, pe Cartea verde a Comisiei privind legea aplicabilă și competența în materie matrimonială¹⁸, pe propunerea Comisiei din 2006 de modificare a regulamentului și pe activitatea întreprinsă în cadrul Conferinței de la Haga de drept internațional privat pe tema Convențiilor de la Haga din 1980 și 1996. În fine, raportul ia în considerare scrisorile, plângerile și petițiile primite de la cetățeni și jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (denumită în continuare „CJUE”) referitoare la regulament.

1. COMPETENȚĂ

1.1. Competența în materie matrimonială

Având în vedere numărul tot mai mare de cupluri internaționale și rata ridicată a divorțurilor în Uniune, competența în materie matrimonială vizează un număr important de cetățeni în fiecare an¹⁹. Normele de competență prevăzute de regulament au contribuit la simplificarea

---

¹⁴ Regulamentul Roma III se va aplica în Lituania începând cu data de 22 mai 2014 (JO L 323, 22.11.2012, p. 18) și în Grecia începând cu data de 29 iulie 2015 (JO L 23, 28.1.2014, p. 41).

¹⁵ Articolul 65 prevede că, până la 1 ianuarie 2012, Comisia va prezenta Parlamentului European, Consiliului și Comitetului Economic și Social European un raport privind punerea în aplicare a regulamentului, pe baza informațiilor furnizate de statele membre.

¹⁶ În special, discuțiile din cadrul reuniunilor RJE și răspunsurile RJE la chestionarul din 2013 al Comisiei. A se vedea, de asemenea, Ghidul de bune practici și standarde minime comune al RJE, disponibil la adresa: https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-46-en.do

¹⁷ A se vedea anexa la prezentul raport.

¹⁸ COM(2005) 82 final.

¹⁹ Din cele aproximativ 122 de milioane de căsătorii din Uniune, aproximativ 16 milioane (13 %) au o dimensiune transfrontalieră. Din cele 2,4 milioane de căsătorii încheiate în Uniune în 2007, aproximativ 300 000 se încadrează în această categorie. Așa stau lucrurile și în cazul unui număr de 140 000 (13 %) din cele 1 040 000 de divorțuri care au survenit în Uniune în același an (a se vedea Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Eliminarea incertitudinilor legate de drepturile patrimoniale ale cuplurilor internaționale, COM(2011) 125 final]. Conform datelor furnizate de Eurostat în 2010, în Uniune se încheie în fiecare an peste 2,2 milioane de noi căsătorii și survin aproximativ 1 milion de divorțuri.

cadrelui juridic al unei situații deja dificile pentru persoanele în cauză. Cu toate acestea, au fost semnalate unele probleme cu privire la aceste norme²⁰.

În primul rând, caracterul mai degrabă alternativ (decât ierarhic) al criteriilor prevăzute în regulamentul de atribuire a competenței și absența unor norme armonizate privind conflictul de legi aplicabile în întreaga Uniune pot determina unul dintre soți „să se precipite să sesizeze instanța”, adică să ceară divorțul înaintea celuilalt soț, pentru a se asigura că legislația aplicată în acțiunea de divorț îi va apăra propriile interese²¹. Regulamentul Roma III a redus posibilitatea unui soț de a se precipita să sesizeze instanța, având în vedere că acesta prevede norme armonizate de stabilire a legislației aplicabile litigiilor matrimoniale în statele membre participante. Cu toate acestea, dat fiind că regulamentul nu se aplică încă în toate statele membre, legislația aplicabilă litigiilor matrimoniale poate varia în funcție de normele privind conflictul de legi (Regulamentul „Roma III” sau normele naționale) aplicabile în statul membru al procedurii. „Precipitarea de a sesiza instanța” poate duce la aplicarea unei legislații cu care părătul nu simte că are o legătură strânsă sau care nu îi ia în considerare interesele. Acest lucru poate complica și mai mult eforturile de reconciliere și lasă puțin timp pentru mediere.

În al doilea rând, regulamentul nu prevede posibilitatea ca soții să desemneze, prin acord, instanța competentă. În instrumentele Uniunii în materie civilă se observă tendința de a acorda părților o anumită autonomie (a se vedea, de exemplu, Regulamentul din 2008 privind obligațiile de întreținere²² sau Regulamentul din 2012 privind succesiunile²³). Faptul că regulamentul introduce o autonomie limitată a părților, conform căreia soții pot ajunge la un acord privind instanța competentă, ar putea fi util mai ales în cazul divorțului prin consimțământ mutual, mai ales că soții au posibilitatea, în temeiul Regulamentului Roma III, să convină asupra legislației aplicabile litigiilor lor matrimoniale.

---

²⁰ De exemplu, au fost semnalate dificultăți de interpretare a criteriilor de atribuire a competenței întemeiate pe „cetățenia celor doi soți” [articolul 3 alineatul (1) litera (b)], în cazul în care ambii soți dețin cetățenia aceluiași două state membre. CJUE, reamintind libertatea persoanelor de a alege instanța competentă, în special în cazurile în care acestea și-au exercitat dreptul la libera circulație a persoanelor, a statuat că această dispoziție nu poate fi interpretată în sensul că numai o cetățenie „efectivă” poate fi luată în considerare. Instanțele statelor membre a căror cetățenie o dețin soții sunt competente, aceștia din urmă având posibilitatea de a sesiza, la alegerea lor, instanța statului membru căreia îi va fi adus spre judecare litigiul; Cauza C-168/08 Hadadi, Rep. 2009, p. I- 06871, punctele 52, 53 și 58.

²¹ Unul dintre obiectivele propunerii Comisiei din 2006 de modificare a regulamentului a fost de a preîntâmpina apariția unor astfel de situații de „precipitare de a sesiza instanța” prin stabilirea unor norme armonizate privind conflictul de legi în toate statele membre. Dacă s-ar fi adoptat norme armonizate privind conflictul de legi s-ar fi redus riscul „precipitării de a sesiza instanța”, întrucât orice instanță judecătorească din UE sesizată ar fi trebuit să aplice legislația stabilită prin norme comune. Întrucât Regulamentul Roma III privind legislația aplicabilă divorțului și separării de drept nu se aplică tuturor statelor membre, problema legată de „precipitarea de a sesiza instanța” rămâne valabilă.

²² Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere, JO L 7, 10.1.2009, p.1 (denumit în continuare „Regulamentul privind obligațiile de întreținere”).

²³ Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, JO L 201, 27.7.2012, p. 107 (denumit în continuare „Regulamentul privind succesiunile”).

Răspunsurile primite în legătură cu propunerea Comisiei din 2006 de modificare a regulamentului au indicat încă de atunci necesitatea de a spori securitatea juridică și predictibilitatea prin introducerea unei autonomii limitate a părților și prevenirea situațiilor de „precipitare de a sesiza instanța”²⁴. Răspunsurile au indicat, de asemenea, că articolul 6, care confirmă natura exclusivă a jurisdicției stabilite în temeiul articolelor 3, 4 și 5 din regulament, ar putea crea confuzii și este inutil, întrucât articolele 3, 4 și 5 prevăd în ce situații o instanță are competență exclusivă²⁵.

Normele de competență introduse de propunerea Comisiei din 2006 de modificare a regulamentului și de propunerea Comisiei din 2011 în materie de regim matrimonial, precum și normele de competență cuprinse în regulamente recente în materie civilă²⁶ ar putea fi considerate un posibil model de îmbunătățire a actualelor norme de competență în materie matrimonială.

1.2. Competența în materia răspunderii părintești

Regulamentul cuprinde toate hotărârile cu privire la răspunderea părintească, fără legătură cu procedurile matrimoniale, pentru a asigura egalitatea față de toți copiii. Acest lucru reflectă creșterea semnificativă a ponderii nașterilor înregistrate în afara căsătoriei în ultimele două decenii în aproape toate statele membre, ceea ce indică o schimbare a configurației tradiționale de formare a unei familii²⁷. Materia răspunderii părintești include încredințarea copiilor și dreptul de vizită.

Regulamentul stabilește o normă de competență generală bazată pe reședința obișnuită a copilului (articolul 8), pentru a asigura o legătură reală între copil și statul membru care își exercită competența²⁸. Acest principiu este consolidat de dispozițiile în materie de competență aplicabile în cazul răpirii transfrontaliere a copiilor (articolul 10). În aceste cazuri, instanțele din statul membru în care copilul își are reședința obișnuită imediat înainte de răpire (denumite în continuare „instanța de origine”) își păstrează competența până când copilul dobândește o reședință obișnuită într-un alt stat membru și au fost îndeplinite anumite condiții

---

²⁴ Propunerea Comisiei din 2006 de a modifica regulamentul, p. 5.

²⁵ Propunerea Comisiei din 2006 de a modifica regulamentul, p. 8. A se vedea, de asemenea, cauza C-68/7 Sundelind Lopez, Rec. 2007, p. I-10403.

²⁶ Propunerea Comisiei privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale, COM(2011) 126 final (denumită în continuare „propunerea Comisiei în materie de regimuri matrimoniale”); Regulamentul privind obligațiile de întreținere; Regulamentul privind succesiunile.

²⁷ În fiecare an, în cele 28 de state membre ale Uniunii se nasc peste 5 milioane de copii (Statisticile Eurostat 2004-2011). În 2010, 38,3 % din copii s-au născut în afara căsătoriei, în timp ce în 1990 această cifră era de 17,4 % (Eurostat).

²⁸ CJUE a oferit orientări pentru interpretarea conceptului de reședință obișnuită în cauzele C-523/07 A., Rep. 2009, p. I- 02805 și C-497/10 PPU Mercredi, Rep. 2010, p. I- 14309. În ceea ce privește articolele 8 și 10, CJUE a afirmat în special că reședința obișnuită a copilului corespunde cu locul care reflectă un anumit grad de integrare a copilului într-un mediu familial și social și că instanței naționale îi revine competența de a stabili reședința obișnuită a copilului, ținând seama de toate circumstanțele de fapt specifice fiecărui caz în parte.

suplimentare, în special până la pronunțarea de către instanța de origine a unei hotărâri de încredințare care nu implică înapoierea copilului²⁹.

Deși considerate utile de către experți, normele privind prorogarea competenței prin care se favorizează o soluție consensuală și, în special, prin care se evită soluționarea acțiunii de divorț și cea privind răspunderea părintească de instanțe din state membre diferite (articolul 12) au ridicat semne de întrebare privind interpretarea condițiilor care trebuie îndeplinite³⁰. În ceea ce privește dispozițiile privind transferul de competență la o instanță mai bine plasată pentru a soluționa cauza dacă acest lucru este în interesul superior al copilului (articolul 15), acestea au dat naștere unor dificultăți în anumite cazuri în ceea ce privește aplicarea, în special ca urmare a faptului că, de multe ori, instanța solicitată nu informează instanța solicitantă în timp util că acceptă competența.

În cazuri urgente, ar putea fi necesar să se adopte măsuri provizorii de instanțele unui stat membru față de un copil prezent pe teritoriul său, chiar dacă acestea nu au competența să judece cauza pe fond (articolul 20). CJUE a oferit orientări privind modul de aplicare a măsurilor provizorii în cazuri de răpire de copii. Curtea a clarificat faptul că instanța din statul membru în care a fost răpit copilul nu poate adopta o măsură provizorie de încredințare a copilului aflat pe teritoriul său unuia dintre părinți în cazul în care o instanță competentă a pronunțat deja o hotărâre prin care copilul a fost încredințat provizoriu celuilalt părinte înainte de răpire, iar hotărârea respectivă a fost declarată executorie pe teritoriul primului stat membru³¹.

Regula în materie de litispendență, prin care cea de a doua instanță sesizată trebuie să își suspende acțiunea până când competența primei instanțe sesizate este stabilită astfel încât să se evite proceduri paralele în state membre diferite și hotărârile contradictorii, a dat naștere la probleme de interpretare³². CJUE a clarificat faptul că această regulă nu se aplică în cazul în care prima instanță sesizată în materia răspunderii părintești este sesizată numai pentru adoptarea de măsuri provizorii, iar cea de a doua instanță sesizată cu o acțiune care vizează

---

²⁹ Interpretarea acestei din urmă condiții a fost clarificată de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene în cauza C-211/10 PPU Povse, Rep. 2010, p. I- 06673. CJUE a hotărât că o măsură provizorie ordonată de instanța de origine nu constituie o „hotărâre de încredințare care nu implică înapoierea copilului” și, prin urmare, nu poate constitui baza unui transfer de competență către instanțele statului membru din care copilul a fost scos ilegal. Într-adevăr, dacă o măsură provizorie ar avea ca efect pierderea competenței privind încredințarea copilului, instanța competentă din statul membru în care se afla reședința obișnuită anterioară a copilului ar putea fi descurajată să adopte o măsură provizorie chiar dacă ar fi în interesul copilului (punctele 47 și 50).

³⁰ În special la articolul 12 alineatul (3).

³¹ Cauza C-403/09 PPU Detiček, Rep. 2009, p. I- 12193.

³² În ceea ce privește această regulă, CJUE a afirmat în cauza C-497/10 PPU Mercredi, Rep. 2010, p. I-14309 că hotărârile judecătorești pronunțate de o instanță dintr-un stat membru care refuză să dispună înapoierea imediată a unui copil în temeiul Convenției de la Haga din 1980 privind competența unei instanțe dintr-un alt stat membru și care se referă la răspunderea părintească asupra copilului respectiv nu au niciun efect asupra hotărârilor judecătorești care urmează să fie pronunțate în acest alt stat membru în cazul unei acțiuni privind răspunderea părintească care a fost introdusă anterior și este în curs de soluționare în acest alt stat membru.

aceleași măsuri este instanța altui stat membru care este competentă să soluționeze cauza pe fond³³.

Ar trebui analizat în ce măsură interpretarea dată de CJUE ar putea fi încorporată în prezentul regulament și cum ar putea fi îmbunătățită aplicarea practică a anumitor dispoziții.

1.3. Aspectele legate de competență comune atât aspectelor matrimoniale, cât și materiei răspunderii părintești

În materie matrimonială, o instanță a unui stat membru este competentă dacă (i) cel puțin unul dintre soți își are reședința obișnuită în acest stat membru de o perioadă minimă de timp, sau (ii) ambii soți au cetățenia acestui stat membru, indiferent dacă locuiesc în Uniune sau într-un stat terț (articolul 3). În conformitate cu dispozițiile regulamentului privind competența reziduală (articolul 7), accesul soților la instanța unui stat membru, în cazul în care aceștia au cetățenii diferite ale unor state membre ale Uniunii și locuiesc într-un stat terț depinde de legislația națională a fiecărui stat membru³⁴.

În materie de răspundere părintească asupra unui copil, ca regulă generală, competența aparține instanței unui stat membru în cazul în care copilul își are reședința obișnuită în statul membru respectiv la data sesizării instanței (articolul 8). În cazul în care copilul își are reședința obișnuită într-un stat terț, competența poate continua să aparțină instanței unui stat membru dacă părinții au acceptat în mod expres acest lucru și acesta este în interesul superior al copilului (articolul 12). În cazul în care părinții nu sunt de acord, posibilitatea de a introduce o acțiune în fața unei instanțe dintr-un stat membru cu privire la un copil care își are reședința obișnuită în afara Uniunii depinde, în temeiul dispozițiilor competenței reziduale, de legislația națională a fiecărui stat membru (articolul 14)³⁵.

Faptul că, atât în materie matrimonială, cât și în materia răspunderii părintești, nu există o regulă uniformă și exhaustivă privind competența reziduală se traduce printr-un acces inegal la justiție pentru cetățenii Uniunii. Într-adevăr, normele statelor membre privind competența se bazează pe criterii diferite și nu asigură întotdeauna accesul efectiv la justiție în ciuda unei legături strânse a reclamantului sau a persoanei chemate în judecată cu un stat membru. Acest lucru poate conduce la situații în care competența într-o anumită materie³⁶ nu aparține nici

³³ Cauza C-296/10 Purrucker II, Rep. 2010, p. I- 11163.

³⁴ A se vedea Propunerea Comisiei din 2006 de modificare a regulamentului, documentul de lucru al serviciilor Comisiei SEC(2006) 949 - Evaluarea impactului și studiul privind competența reziduală menționate în anexa la prezentul raport.

³⁵ În studiul privind competența reziduală, menționat în anexa la prezentul raport, se arată că există o mare diferență între normele de competență prevăzute de statele membre. Diferența cea mai importantă este că, în aproximativ jumătate din statele membre, cetățenia copilului (sau a unuia dintre părinți, care va coincide adesea cu cetățenia copilului) este suficientă pentru a stabili competența în statul membru de cetățenie, în timp ce acest lucru nu este valabil pentru cealaltă jumătate din statele membre. Deși în unele dintre aceste din urmă state există alte criterii de atribuire a competenței reziduale, care pot justifica, în anumite împrejurări, introducerea unei acțiuni în Uniune, nu există nicio garanție în acest sens.

³⁶ De exemplu, în materie matrimonială, dacă soții trăiesc într-un stat terț în care normele privind competența se întemeiază exclusiv pe cetățenia soților sau dacă soții locuiesc în state terțe diferite și

unui stat membru, nici unui stat terț și la dificultăți practice cauzate de absența unor reguli comune privind efectele pe care le au în Uniune hotărârile pronunțate în state terțe³⁷.

De asemenea, spre deosebire de instrumente legislative recente, cum ar fi Regulamentul privind obligațiile de întreținere sau Regulamentul privind succesiunile, regulamentul nu cuprinde o normă privind *forum necessitatis*³⁸. Un astfel de criteriu de atribuire a competenței a fost solicitat de Parlamentul European în rezoluția sa legislativă din 15 decembrie 2010 referitoare la propunerea de regulament „Roma III”³⁹.

În cele din urmă, lipsa unor dispoziții care să stabilească cazurile în care instanțele din statele membre își pot declina competența în favoarea unei instanțe dintr-un stat terț generează un nivel ridicat de incertitudine⁴⁰. Regulamentul Bruxelles I⁴¹ a fost modificat recent prin Regulamentul Bruxelles I reformat⁴² pentru a introduce, printre altele, o dispoziție în acest sens.

Propunerile Comisiei și evoluțiile legislative recente în materie civilă⁴³ ar putea constitui un exemplu pentru revizuirea regulamentului în ceea ce privește aspectele menționate anterior luând în considerare faptul că, în materia răspunderii părintești, interesul superior al copilului ar trebui să fie principiul fundamental.

---

reședința numai unuia dintre soți nu este suficientă pentru a stabili competența și nu se poate stabili competența instanței de la ultima reședință obișnuită a soțului. A se vedea, pentru un exemplu practic, cazul real citat în Studiul privind cadrul european de drept internațional privat, menționat în anexa la prezentul raport, al unui cetățean italian și al soției sale neerlandeze, care s-au căsătorit într-o țară africană și au locuit acolo timp de mai mulți ani. Soția, de profesie diplomat, s-a mutat împreună cu soțul, din motive profesionale, într-un stat din Asia. La un moment dat, cuplul a vrut să divorțeze dar acest lucru s-a dovedit imposibil în statul lor de reședință din Asia. Competența nu putut fi stabilită nici în temeiul normelor din Țările de Jos sau Italia în materie de competență reziduală în cauzele de divorț. În aceste circumstanțe, instanța unui stat membru ar fi competență în conformitate cu regulamentul numai în cazul în care ambii soți ar avea cetățenia aceluiași stat membru.

³⁷ A se vedea Studiul privind competența reziduală menționat în anexa la prezentul raport.

³⁸ Criteriu de atribuire a competenței care permite, în mod excepțional, ca o instanță a unui stat membru să fie competență într-o cauză care are conexiuni cu un stat terț, pentru a se soluționa în special situațiile de denegare de justiție, de exemplu în cazul în care introducerea acțiunii se dovedește imposibilă în statul terț în cauză (de exemplu, din cauza unui război civil); a se vedea considerentul 16 din Regulamentul privind obligațiile de întreținere. Se consideră în mod tradițional, și acest lucru a fost subliniat și în cursul dezbaterilor parlamentare din unele state membre, că această competență „de necesitate” se bazează sau este chiar impusă de dreptul la un proces echitabil prevăzut la articolul 6 alineatul (1) din Convenția europeană privind drepturile omului – Studiul privind competența reziduală, p. 64.

³⁹ Rezoluția P7_TA(2010)0477, punctul 3.

⁴⁰ În special în ceea ce privește răspunderea părintească în state terțe care nu sunt părți contractante la Convenția de la Haga din 1996. A se vedea Studiul privind competența reziduală menționat în anexa la prezentul raport.

⁴¹ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, JO L12, 16.1.2001, p.1.

⁴² Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (reformare), JO L 351, 20.12.2012, p. 1 (denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles I reformat”).

⁴³ Regulamentul privind obligațiile de întreținere; Propunerea Comisiei din 2006 de a modifica regulamentul; Propunerea Comisiei în materia regimurilor matrimoniale; Propunerea Comisiei privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie de efecte patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate, [COM(2010) 127 final]; Regulamentul privind succesiunile; Regulamentul Bruxelles I reformat.

2. RECUNOAȘTERE ȘI EXECUTARE

Protecția interesului superior al copilului este unul dintre obiectivele principale ale acțiunii Uniunii în contextul dispozițiilor privind recunoașterea și executarea, în special prin concretizarea dreptului fundamental al copilului de a ține legătura cu ambii părinți, astfel cum se prevede la articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”). În plus, regulamentul vizează să asigure libera circulație a tuturor hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești⁴⁴. În Programul de la Stockholm⁴⁵ și în Planul de acțiune de la Stockholm⁴⁶ au fost identificate două aspecte-cheie pentru viitoarea activitate a Comisiei în materie civilă, și anume abolirea *exequaturului* în dreptul civil și eventuala introducerea a unor standarde comune minime în legătură cu recunoașterea și executarea hotărârilor în materia răspunderii părintești.

Regulamentul este primul instrument al Uniunii care a abolit procedura de *exequatur* în materie civilă în ceea ce privește anumite hotărâri, și anume hotărârile certificate privind drepturile de vizitare a copiilor și hotărârile certificate de înapoiere în cazurile de răpire a copiilor de către unul dintre părinți. De asemenea, regulamentul a extins principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești la toate hotărârile privind răspunderea părintească (protejarea copiilor indiferent de existența unor legături matrimoniale între părinți) completând astfel, în conformitate cu Programul de la Stockholm, prima etapă a programului de recunoaștere reciprocă, obiectivul final rămânând eliminarea procedurii de *exequatur* pentru toate hotărârile.

Faptul că anumite categorii de hotărâri nu beneficiază de eliminarea procedurii de *exequatur* duce la proceduri complexe, lungi și costisitoare, în special în ceea ce privește hotărârile judecătorești în materia răspunderii părintești. De asemenea, ar putea duce la situații contradictorii în cazul în care un stat membru trebuie să recunoască drepturi de vizită în temeiul regulamentului (și obligații de întreținere în favoarea copilului în temeiul Regulamentului privind obligațiile de întreținere) dar, în același timp, ar putea să refuze recunoașterea drepturilor de încredințare acordate prin aceeași hotărâre pentru că, în alte domenii decât drepturile de vizită și înapoierea copilului în anumite cazuri de răpire, recunoașterea poate fi încă refuzată invocându-se motivele prevăzute în regulament și trebuie obținută o încuviințare a executării înainte ca hotărârea judecătorească să poată fi executată în alt stat membru⁴⁷.

---

⁴⁴ Regulamentul prevede că actele autentice și acordurile trebuie să fie recunoscute și considerate executorii în aceleași condiții ca și hotărârile, dacă acestea sunt executorii în statul membru de origine. Faptul că certificatele utilizate în procedura de *exequatur* se referă numai la „hotărârile judecătorești” a provocat dificultăți.

⁴⁵ Programul de la Stockholm (documentul Consiliului nr. 17024/09 JAI 896), punctele 3.1.2 și 3.3.2.

⁴⁶ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European, Crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție pentru cetățenii Europei—Plan de acțiune pentru punerea în aplicare a Programului de la Stockholm, din 20 aprilie 2010, COM(2010) 171 final, p. 10, 12, 23.

⁴⁷ În cauza C-195/08 PPU Rinau, Rep. 2008, p. I- 05271, CJUE a clarificat faptul că orice parte interesată poate solicita nerecunoașterea unei hotărâri, chiar dacă nu s-a cerut în prealabil recunoașterea hotărârii,

În ceea ce privește recunoașterea hotărârilor în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, cazurile de utilizare a ordinii publice ca motiv de nerecunoaștere au fost rare. Cu toate acestea, în materie de răspundere părintească, au apărut în practică diferențe importante cu privire la o aplicare mai extinsă sau mai restrânsă a acestui motiv⁴⁸. În plus, în materia răspunderii părintești, un motiv de refuz invocat în mod frecvent a fost faptul că hotărârea a fost pronunțată fără a i se da copilului posibilitatea de a fi ascultat⁴⁹. În acest sens, au apărut dificultăți deosebite din cauza faptului că statele membre au norme divergente privind ascultarea copilului.

Complicațiile apar și din faptul că statele membre nu interpretează în mod uniform termenul „executare”, ceea ce a condus la adoptarea de către statele membre a unor politici incoerente cu privire la ce hotărâri judecătorești în materia răspunderii părintești au nevoie de încuviințarea executării. Acest aspect are consecințe importante în cazul în care, de exemplu, o persoană este desemnată tutore al unui copil de către instanța unui stat membru și solicită eliberarea unui pașaport în alt stat membru. În aceste cazuri, unele state membre impun doar recunoașterea hotărârii de atribuire a tutelei, în timp ce altele, având în vedere că emiterea unui pașaport este un act de executare, solicită încuviințarea executării hotărârii de atribuire a tutelei înainte ca pașaportul să fie emis.

Ar trebui evaluată pertinenta extinderii abolirii *exequaturului* pentru a include și alte categorii de hotărâri, după exemplul legislației recente a Uniunii⁵⁰. În acest sens, funcționarea actualelor motive de refuz de recunoaștere și executare a unei hotărâri ar trebui să fie luate în considerare pentru a institui garanțiile necesare. În plus, introducerea unor norme comune minime în materie de procedură, în special în ceea ce privește ascultarea copilului⁵¹, ar putea consolida încrederea reciprocă între statele membre și, astfel, aplicarea dispozițiilor privind recunoașterea și executarea.

---

cu excepția hotărârilor certificate care beneficiază de eliminarea procedurii de *exequatur*. În cauza C-256/09 Purrucker I, Rep. 2010, p. I- 07353, CJUE a confirmat faptul că dispozițiile privind recunoașterea și executarea nu se aplică măsurilor provizorii referitoare la dreptul de încredințare care intră sub incidența articolului 20.

⁴⁸ Studiul privind interpretarea excepției întemeiate pe ordinea publică, menționat în anexa la prezentul raport.

⁴⁹ Alte motive invocate în mod frecvent pentru nerecunoașterea hotărârilor au fost notificarea sau comunicarea actelor în cazul în care hotărârea a fost pronunțată în lipsă, nerespectarea procedurii prevăzute în regulament pentru plasarea copilului într-un alt stat membru și faptul că hotărârea a fost pronunțată fără ca părintele în cauză să fi avut posibilitatea de a fi audiat. Acestea sunt aspecte importante care se referă la dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil, garantate la articolul 47 din cartă.

⁵⁰ Regulamentul nr. 805/2004 privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate; Regulamentul nr. 1896/2006 de instituire a procedurii europene de somație de plată; Regulamentul nr. 861/2007 de instituire a procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă; Regulamentul privind obligațiile de întreținere; Regulamentul Bruxelles I reformat.

⁵¹ A se vedea de asemenea, de exemplu, analiza posibilității de a introduce unele standarde minime privind notificarea sau comunicarea documentelor - Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European privind punerea în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1393/2007 al Parlamentului European și al Consiliului privind notificarea sau comunicarea în statele membre a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă și comercială.

3. COOPERAREA ÎNTRE AUTORITĂȚILE CENTRALE

Regulamentul stabilește dispoziții privind cooperarea între autoritățile centrale în materia răspunderii părintești. Această cooperare este esențială pentru punerea în aplicare eficace a regulamentului. Autoritățile centrale trebuie, de exemplu, să colecteze și să facă schimb de informații privind situația copilului (de exemplu, în legătură cu procedurile de încredințare sau de restituire a copilului), să sprijine titularii răspunderii părintești în procedura de recunoaștere și executare a hotărârilor (în special în ceea ce privește drepturile de vizită și înapoierea copilului) și să faciliteze medierea. De asemenea, autoritățile centrale se întâlnesc în mod regulat în cadrul RJE, pentru a face schimb de opinii privind practicile lor, și la nivel bilateral, pentru a discuta cazuri în curs de desfășurare⁵².

Cooperarea dintre autoritățile centrale, în special în cadrul unor discuții bilaterale, s-a dovedit a fi foarte utilă în cazurile transfrontaliere de răpire a copiilor de către unul dintre părinți. În ceea ce privește aceste cazuri, Programul de la Stockholm menționează în mod expres că, în afară de punerea efectivă în aplicare a instrumentelor juridice existente în acest domeniu, ar trebui să fie analizată posibilitatea de a recurge la medierea familială la nivel internațional, ținând seama de bunele practici ale statelor membre. În acest sens, unui grup de lucru creat în cadrul RJE i s-a încredințat sarcina de a propune măsuri eficace de îmbunătățire a ratei de utilizare a medierii familiale în cazurile de răpire internațională a copiilor de către unul dintre părinți⁵³.

În ciuda faptului că dispozițiile privind cooperarea funcționează în general bine, acestea au fost considerate ca nefiind suficient de specifice. Experții au raportat în special dificultăți în legătură cu obligația de a colecta și a face schimb de informații privind situația copilului⁵⁴. Principalele preocupări sunt legate de interpretarea acestei dispoziții, de faptul că cererile de informații nu au fost întotdeauna tratate în timp util, precum și de traducerea informațiilor care au făcut obiectul schimburilor. De asemenea, există diferențe semnificative între statele membre în ceea ce privește furnizarea de asistență de către autoritățile centrale titularilor răspunderii părintești care urmăresc executarea hotărârilor privind drepturile de vizită.

Eficiența dispozițiilor privind cooperarea ar putea fi îmbunătățită după modelul altor instrumente de dreptul familiei (în special, după modelul Regulamentului privind obligațiile de întreținere) sau prin elaborarea de ghiduri de bune practici în conformitate cu Ghidul RJE pentru cazurile de răpire de copii⁵⁵. În plus, Comisia va contribui în continuare la consolidarea încrederii între statele membre, inclusiv împreună cu organismele de protecție a copiilor din statele membre, în scopul sporirii gradului de înțelegere a contextului transfrontalier și a acceptării hotărârilor pronunțate în alt stat membru.

⁵² Începând cu 2010, în cadrul unor întâlniri bilaterale au fost discutate 155 de cazuri.

⁵³ A se vedea documentul Consiliului 16121/10, JUSTCIV 194, din 12 noiembrie 2010, Concluziile seminarului ministerial organizat de președinția belgiană privind medierea familială în cazurile de răpire internațională a copiilor, disponibil la <http://register.consilium.europa.eu>.

⁵⁴ Articolul 55 litera (a).

⁵⁵ Ghidul RJE de bune practici și standarde minime comune:
https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-46-ro.do?init=true.

4. RĂPIREA TRANSFRONTALIERĂ A COPIILOR DE CĂTRE UNUL DINTRE PĂRINȚI : PRONUȚAREA UNEI HOTĂRĂRI DE ÎNAPOIERE

Atunci când părinții locuiesc împreună, ei sunt în general titularii în comun ai răspunderii părintești asupra copiilor lor. În caz de separare sau divorț, părinții trebuie să decidă, de comun acord sau prin sesizarea unei instanțe de judecată, modul în care își vor exercita răspunderea în viitor. Cu toate acestea, unul dintre principalele riscuri la care este expus un copil în caz de separare sau divorț este să fie scos de către unul dintre părinți din țara în care își are reședința obișnuită. Efectele negative pe care îl are răpirea copilului de către un părinte asupra copilului și asupra celuilalt părinte sunt destul de importante ca să impună luarea de măsuri atât la nivel internațional, cât și la nivelul Uniunii.

Unul dintre obiectivele principale ale regulamentului este acela de a descuraja acțiunile de răpire de copii între statele membre și de a proteja copiii de efectele negative ale răpirii prin stabilirea de proceduri pentru a asigura înapoierea rapidă a copilului în statul membru în care își avea reședința obișnuită înainte de răpire⁵⁶. În această privință, regulamentul completează Convenția de la Haga din 1980, clarificând unele dintre elementele sale, în special ascultarea copilului, perioada de timp necesară pentru a pronunța o hotărâre după depunerea unei cereri de înapoiere și motivele de refuz al înapoierii copilului. Directiva introduce, de asemenea, dispoziții care reglementează situațiile în care există hotărâri contradictorii de înapoiere și de refuz al înapoierii în state membre diferite.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „CEDO”) au stabilit o serie de principii în jurisprudența lor privind răpirea internațională de copii ținând seama în primul rând de interesul superior al copilului. CJUE a confirmat că regulamentul urmărește prevenirea răpirii copiilor între statele membre și înapoierea copilului fără întârziere dacă răpirea s-a produs⁵⁷. La rândul său, CEDO a statuat⁵⁸ că, odată ce s-a constatat că un copil a fost deplasat ilicit, statele membre trebuie să depună eforturi adecvate și efective pentru a asigura înapoierea copilului și că nedeplinirea acestor eforturi constituie o încălcare a dreptului la viață de familie prevăzut la articolul 8 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „convenția”)⁵⁹.

⁵⁶ În 2008, au fost depuse 706 cereri de înapoiere între statele membre. Statisticile arată că rata globală de înapoiere între statele membre a fost de 52 % în 2008 și de 39 % în cazul în care statul solicitant a fost un stat terț: Analiză statistică a cererilor depuse în 2008 în temeiul Convenției de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii — Partea a II-a - raport regional, Prel. Doc. nr 8 B — actualizare din noiembrie 2011 în atenția Comisiei Speciale din iunie 2011, disponibil la <http://www.hcch.net>.

⁵⁷ Cauza C-195/08 PPU Rinau, Rep. 2008, p. I- 05271, punctul 52.

⁵⁸ A se vedea, de exemplu, cauzele Șneersonne și Campanella/Italia (cererea nr. 14737/09), punctul 85(iv); Iglesias Gil și A.U.I./Spania (cererea nr. 56673/00); Ignaccolo-Zenide/România (cererea nr. 31679/96), Marie/Portugalia (cererea nr. 48206/99); PP/Polonia (cererea nr. 8677/03) și Raw/Franța (cererea nr. 10131/11).

⁵⁹ CEDO a susținut, de asemenea, că înapoierea copilului poate constitui, în unele cazuri, o încălcare a articolului 8 din convenție, în special în cazul în care aceasta a constatat că instanța solicitată nu a evaluat în mod suficient gravitatea dificultăților cu care copilul se poate confrunta la întoarcerea în țara

Regulamentul prevede că instanța sesizată cu o cerere de înapoiere a unui copil trebuie să pronunțe hotărârea în termen de cel mult șase săptămâni de la depunerea cererii. Instanțele din statele membre nu au fost întotdeauna în măsură să respecte acest termen⁶⁰. Cu toate acestea, este clar, după cum au confirmat experții, că termenul de șase săptămâni în care trebuie pronunțată o hotărâre este esențial pentru a trimite un semnal privind importanța asigurării înapoierii rapide a copilului.

Situațiile de conflict între o hotărâre de neînapoiere pronunțată de instanța din statul membru în care a fost răpit copilul și o hotărâre ulterioară de înapoiere adoptată de către instanța de origine sunt soluționate de regulament în favoarea celei din urmă, în scopul de a asigura înapoierea copilului⁶¹: în cazul în care este certificată de către instanța de origine, hotărârea de înapoiere nu este supusă procedurii de *exequatur*, adică aceasta este imediat recunoscută și executorie în statul membru în care copilul a fost răpit, fără a fi nevoie de o încuviințare a executării și fără posibilitatea de a se opune recunoașterii⁶². Nu este necesar ca o astfel de hotărâre de înapoiere să fie precedată de o hotărâre definitivă privind încredințarea copilului, deoarece scopul înapoierii este, printre altele, să contribuie la rezolvarea problemei de încredințare a copilului⁶³.

Instanța de origine va emite certificatul care însoțește hotărârea de înapoiere numai în cazul în care au fost respectate anumite garanții procedurale în cursul procedurii judiciare, în special dacă părțile au fost audiate și copilul ascultat⁶⁴. Ca urmare a divergențelor dintre statele membre privind aplicarea acestor garanții, în special cu privire la ascultarea copilului, ar putea apărea dificultăți în faza de executare.

Având în vedere cele de mai sus, ar putea fi util să se examineze dacă includerea în regulamentul a jurisprudenței relevante a CJUE ar facilita aplicarea dispozițiilor privind pronunțarea hotărârilor de înapoiere. Ar trebui avută în vedere și adoptarea unor standarde minime comune privind ascultarea copilului pentru a spori eficacitatea hotărârilor de înapoiere.

---

de origine, că instanța solicitată nu ar fi putut să stabilească în cunoștință de cauză dacă exista un risc în sensul articolului 13 litera (b) din Convenția de la Haga din 1980 sau că instanța solicitată nu a evaluat în mod efectiv susținerile părții reclamante în temeiul articolului 13 litera (b) din Convenția de la Haga din 1980. A se vedea, de exemplu, cauzele *Șneerson* și *Kampanella/Italia* (cererea nr. 14737/09), punctul 95; *B/Belgia* (cererea nr. 4320/11), punctul 76; *X/Letonia* (cererea nr. 27853/09), punctul 119.

⁶⁰ În 2008, 15% din cererile dintre statele membre au fost soluționate în termenul de 6 săptămâni: a se vedea analiza statistică menționată în nota de subsol 56.

⁶¹ Articolul 11 alineatul (8) și articolul 42.

⁶² Dat fiind că regulamentul are obiectivul de a asigura înapoierea rapidă a copilului, emiterea unui certificat de către instanța de origine în ceea ce privește înapoierea acestuia nu poate fi supusă unor căi de atac și singurele motive care pot fi invocate în raport cu certificatul sunt cele prin care se solicită rectificarea sau se contestă autenticitatea acestuia în temeiul legislației statului membru de origine. Articolul 43 alineatul (2) și cauza C 211/10 *PPU Povse*, Rep. 2010, p. I- 06673, punctul 73.

⁶³ Cauza C-195/10 *PPU Povse*, Rep. 2010, p. I- 05271, punctul 53. În conformitate cu cauza C-195/08 *PPU Rinau*, Rep. 2008, p. I- 05271, odată ce hotărârea de neînapoiere a fost pronunțată și adusă la cunoștința instanței de origine, este irelevant, pentru instanța de origine care a pronunțat hotărârea certificată de înapoiere, dacă hotărârea de neînapoiere nu este încă definitivă sau dacă a fost invalidată dacă înapoierea copilului nu a avut efectiv loc.

⁶⁴ Garanții similare se aplică deciziilor privind drepturile de vizitare a copiilor.

5. ASPECTE GENERALE LEGATE DE EXECUTARE

O serie de aspecte legate de executare se aplică în mod orizontal hotărârilor în materie de răspundere părintească și de înapoiere în cazurile de răpire a copiilor de către părinți.

Regulamentul prevede că o hotărâre pronunțată de o instanță dintr-un alt stat membru și declarată executorie în statul membru de executare trebuie să fie executată în aceleași condiții ca și cum ar fi fost pronunțată în statul membru respectiv⁶⁵.

Întrucât procedura de executare este reglementată de legislația statului membru de executare și există diferențe între legislațiile naționale, apar dificultăți în ceea ce privește executarea hotărârilor în materie de răspundere părintească. În unele sisteme naționale nu există norme speciale pentru executarea hotărârilor din dreptul familiei și părțile trebuie să recurgă la procedurile de drept comun existente pentru hotărârile civile sau comerciale, care nu iau în considerare faptul că, în domeniul răspunderii părintești, trecerea timpului este ireversibilă⁶⁶. Prin urmare, aplicarea diferitelor proceduri din statele membre (de exemplu, în ceea ce privește dreptul de a introduce o cale de atac care are efect suspensiv asupra executării hotărârii) nu poate garanta o punere în aplicare efectivă și rapidă a hotărârilor judecătorești.

În ceea ce privește, în special, executarea hotărârilor de înapoiere în cazurile de răpire a copiilor de către unul din părinți, regulamentul prevede că o hotărâre certificată de înapoiere pronunțată de instanța de origine trebuie să fie executată în statul membru de executare în aceleași condiții ca și în cazul în care aceasta ar fi fost pronunțată în acest stat și că hotărârea nu pot fi executată în cazul în care aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre executorie pronunțată ulterior⁶⁷.

CJUE a consolidat poziția instanțelor de origine în jurisprudența sa. Conform acesteia, în fața instanțelor din statul membru de executare nu poate fi invocat niciun motiv de drept de contestare a executării unei hotărâri certificate de înapoiere și hotărârea executorie ulterioară se poate referi numai la o hotărâre pronunțată de instanța de origine. În plus, instanțele de origine sunt singurele competente să soluționeze acțiunile de contestare a competenței, cererile de suspendare a executării unei hotărâri certificate de înapoiere și schimbările de circumstanțe care intervin după pronunțarea hotărârii certificate de înapoiere care ar putea aduce prejudicii grave intereselor copilului⁶⁸. De asemenea, instanța din statul membru de executare nu se poate opune executării unei hotărâri certificate de înapoiere pe motiv că instanța de origine ar fi încălcat dispozițiile care reglementează certificatul, interpretate în conformitate cu articolul 24 cu privire la drepturile copilului prevăzute în cartă, întrucât

---

⁶⁵ Articolul 47.

⁶⁶ A se vedea Studiul comparativ privind procedurile de executare a drepturilor din sfera familială, menționat în anexa la prezentul raport.

⁶⁷ Aceleași prevederi se aplică pentru hotărârile certificate privind dreptul de vizitare a copiilor; articolul 47.

⁶⁸ Cauza C-195/10 PPU Povse, Rep. 2010, p. I- 06673, punctele 74-83.

constatarea unei eventuale încălcări de acest tip ține exclusiv de competența instanței de origine⁶⁹. CEDO a folosit un raționament similar în jurisprudența sa⁷⁰.

În practică persistă dificultăți legate de executarea efectivă a hotărârilor de înapoiere⁷¹, fie în ceea ce privește executarea pe teritoriul statului membru în care a fost dus copilul răpit a hotărârii de înapoiere pronunțate de instanța aceluși stat membru⁷², fie în ceea ce privește executarea în acel stat membru a unei hotărâri certificate de înapoiere pronunțate de instanța din statul membru de origine. Întrucât procedurile de executare sunt reglementate de legislația statului membru de executare, mijloacele de executare diferă de la un stat membru la altul. În unele state membre, procedura de executare poate dura mai mult de un an, deoarece instanțele de executare reexaminează fondul cauzei⁷³, deși hotărârile de înapoiere ar trebui să fie executate imediat. În acest sens, CJUE a afirmat că, în ciuda faptului că regulamentul nu vizează unificarea normelor materiale și procedurale ale statelor membre, este important totuși ca aplicarea normelor naționale să nu aducă atingere efectului util al regulamentului⁷⁴. În același spirit, CEDO a subliniat că procedurile privind înapoierea copilului și executarea unei hotărâri definitive care implică înapoierea copilului trebuie tratate urgent, trecerea timpului putând avea consecințe iremediabile pentru relațiile dintre copil și părintele absent. Caracterul adecvat al unei măsuri trebuie, prin urmare, să fie evaluat în funcție de rapiditatea executării acesteia.⁷⁵

Principal obiectiv de politică al Uniunii în domeniul dreptului procedural civil este ca frontierele dintre statele membre să nu constituie un obstacol în calea executării hotărârilor judecătorești în materie civilă. Pentru a eficientiza și mai mult aplicarea regulamentului, în special în domeniul important al înapoierii copiilor, Comisia va revizui executarea hotărârilor în acest domeniu, inclusiv în ceea ce privește oportunitatea introducerii unor norme minime comune în materie de executare.

6. PLASAREA COPILULUI ÎNTR-UN ALT STAT MEMBRU

Articolul 56 din regulament conține dispoziții specifice privind plasarea copilului în instituții specializate sau într-o familie-gazdă într-un alt stat membru. În cazul în care instanța unui stat membru are în vedere plasarea copilului într-un alt stat membru și este necesară intervenția autorității publice din statul-gazdă pentru cazurile interne de plasament, instanța trebuie să consulte autoritatea centrală sau altă autoritate competentă din statul-gazdă și să obțină aprobarea autorității competente din statul respectiv înainte de a pronunța hotărârea de plasare. În prezent, procedurile de consultare și de aprobare sunt reglementate de legislația

⁶⁹ Cauza C-491/10 Zarraga, Rep. 2010, p. I- 14247.

⁷⁰ Cauza Povse / Austria (cererea nr. 3890/11), punctele 81-82.

⁷¹ Plângerile cetățenilor se referă mai ales la procedurile greoaie de executare, la durata mare și la caracterul divergent al practicilor autorităților naționale.

⁷² A se vedea, de exemplu, cauzele CEDO PP/Polonia (cererea nr. 8677/03); Shaw/Ungaria (cererea nr. 6457/09); Raw și alții/Franța (cererea nr. [10131/11](#)).

⁷³ De exemplu, în unele state membre există dispoziții care prevăd posibilitatea de a introduce căi de atac împotriva hotărârilor de încuviințare a executării.

⁷⁴ Cauza C-195/08 PPU Rinau, Rep. 2008, p. I- 05271, punctul 82.

⁷⁵ A se vedea, de exemplu, Shaw/Ungaria (cererea nr. 6457/09) și Raw /Franța (cererea nr. 10131/11).

națională a statului membru gazdă, ceea ce înseamnă că se aplică proceduri interne divergente în statele membre. Autoritățile centrale trebuie să coopereze, după caz, în ceea ce privește furnizarea de informații și de asistență⁷⁶.

CJUE a confirmat faptul că hotărârea de plasare trebuie să fie declarată executorie în statul membru gazdă înainte de a putea fi executată în statul membru respectiv. Unul dintre motivele de contestare a încuviințării executării unei hotărâri de plasare a copilului în alt stat membru este nerespectarea procedurii prevăzute la articolul 56 din regulament⁷⁷ pentru a se evita luarea unei măsuri de plasare în statul membru gazdă. Pentru a nu aduce atingere eficacității regulamentului, CJUE a adăugat că hotărârea privind cererea de încuviințare a executării trebuie să fie pronunțată cu celeritate și că eventualele căi de atac introduse împotriva acesteia nu vor avea efect suspensiv⁷⁸. În pofida acestor observații, experții au subliniat că aplicarea procedurii de *exequatur* hotărârilor de plasare este foarte complicată, având în vedere nevoile copilului.

Prin urmare, ar putea fi avută în vedere soluția de a aplica o procedură comună, uniformă care să permită o aplicare mai rapidă și mai eficientă a dispozițiilor privind plasarea copilului într-un alt stat membru ca un mijloc de soluționare a problemelor raportate.

CONCLUZII

Regulamentul este un instrument care funcționează bine și care a adus beneficii importante cetățenilor. A facilitat soluționarea numărului în creștere de litigii transfrontaliere în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești prin intermediul unui sistem global de norme de competență, a unui sistem eficient de cooperare între autoritățile centrale ale statelor membre, prin prevenirea derulării unor proceduri paralele și prin libera circulație a hotărârilor judecătorești, a actelor autentice și a acordurilor. Dispozițiile privind înapoierea copilului, care completează Convenția de la Haga din 1980 și vizează descurajarea răpirii copiilor de către unul dintre părinți în statele membre, sunt considerate deosebit de utile.

Cu toate acestea, pe baza datelor și a feedbackului preliminar din partea experților, există indicii că normele în vigoare ar putea fi îmbunătățite. Pentru a examina în mod cuprinzător aspectele problematice identificate în acest raport, Comisia intenționează să lanseze o nouă evaluare de politică privind normele în vigoare și impactul acestora asupra cetățenilor. În acest scop, Comisia va lansa, de asemenea, o consultare publică. Pe baza evaluării și răspunsurile primite în urma consultării publice, Comisia va lua măsurile corespunzătoare.

---

⁷⁶ Articolul 55 litera (d).

⁷⁷ Articolul 31 alineatul (2) și articolul 23 litera (g).

⁷⁸ Cauza C-92/12 PPU Health Service Executive.

Anexă

Studiu din 2012 privind cadrul european de drept internațional privat: *Current gaps and future perspectives* (Lacunele actuale și perspective), pregătit de Prof. Dr. Xandra Kramer (director științific), dl Michiel de Rooij, LL. M. (coordonator de proiect), Dr. Vesna Lazić, Dr. Richard Blauwhoff și dna Lisette Frohn, LL. M., disponibil la adresa:

<http://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201212/20121219ATT58300/20121219ATT58300EN.pdf>

Studiu din 2010 privind răspunderea părintească, încredințarea copiilor și dreptul la vizită în cazul divorțurilor transfrontaliere, pregătit de Institut Suisse de droit comparé (ISDC), disponibil la adresa:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2010/425615/IPOL-PETI_ET\(2010\)425615_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2010/425615/IPOL-PETI_ET(2010)425615_EN.pdf)

Studiu din 2010 privind exercitarea transfrontalieră a dreptului de vizită, pregătit de dr. Gabriela Thoma-Twaroch, președintele Tribunalului districtual Josefstadt, Viena, disponibil la adresa:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/JOIN/2010/432735/IPOL-JURI_NT\(2010\)432735_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/JOIN/2010/432735/IPOL-JURI_NT(2010)432735_EN.pdf)

Studiu din 2010 privind interpretarea excepției întemeiate pe ordinea publică prevăzută în instrumentele UE de drept internațional privat și de drept procedural, pregătit de prof. Burkhard Hess și de prof. Thomas Pfeiffer, Universitatea din Heidelberg, disponibil la adresa:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2011/453189/IPOL-JURI_ET\(2011\)453189_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/JOIN/2011/453189/IPOL-JURI_ET(2011)453189_EN.pdf)

Studiu-raport din 2007 privind competența reziduală, pregătit de prof. A. Nuyts, disponibil la adresa:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

Studiu comparativ din 2007 privind procedurile de executare a drepturilor din sfera familială, pregătit de T.M.C. ASSER Institut, disponibil la adresa:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm

Studiu din 2006 pentru a oferi informații în scopul unei evaluări ulterioare a impactului cu privire la propunerea Comisiei privind competența judiciară și legea aplicabilă în materie de divorț, elaborat de *European Policy Evaluation Consortium* (EPEC) - document de lucru al serviciilor Comisiei - Evaluarea impactului, SEC(2006) 949.

Evaluare din 2002 a problemelor practice generate de nearmonizarea normelor privind alegerea legislației în materie de divorț, pregătit de T.M.C. ASSER Institut, disponibil la adresa:

http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/civil/studies/doc_civil_studies_en.htm